

Vastaanottaja
Pyynikinranta Holding

Asiakirjatyyppe
Luontoselvitys

Päivämäärä
21.12.2018

Viite
1510045984

PYYNIKINRANTA HOLDING

LEPAKOIDEN TALVEHTIMISPAIKKOJEN SELVITYS

PYYNIKIN TRIKOOTehtaan alueella

PYYNIKINRANTA HOLDING
LEPAKOIDEN TALVEHTIMISPAIKKOJEN SELVITYS PYYNIKIN
TRIKOOTEHTAAN ALUEELLA

Päivämäärä **21.12.2018**
Laatija **Satu Laitinen**
Tarkastaja **Kaisa Mustajärvi**
Kuvaus **Tampereen Pyynikin trikootehtaan alueella sijaitsevien lepakoiden talvehtimispaikkojen selvitys**

Viite **1510045984**

Kansi *Pyynikin vanha trikootehdas*

SISÄLTÖ

1.	Johdanto	1
2.	Suomen lepakot	2
3.	Lepakoiden suojelu	3
4.	Menetelmät	3
5.	Tulokset	3
6.	Johtopäätökset	4
7.	Lähteet	5

1. JOHDANTO

Pyynikin alueen lepakot on selvitetty vuonna 2002 (Siivonen) osana koko Tampereen kaupungin lepakkoselvitystä. Selvityksessä Varalan urheiluopiston ja Pyynikin kesäteatterin välinen jakso on ollut yksilömäärältään Tampereen merkittävin pohjanlepakkoalue. Tähän perustuen kaupungin ympäristövalvonta lausui, että vanhan trikootehtaan ja sen ympäryksen lepakkotilanne on syytä päivittää perusteellisesti kaavamuutoksen yhteydessä. Ympäristövalvonnan lausunnon mukaan uuden rakentamisen myötä on syytä selvittää vanhan trikootehtaan rakenteissa mahdollisesti talvehtivat lepakot ja hankkeen vaikutukset mahdollisiin läheisiin talvehtimispaikkoihin.

Pyynikinharjun eteläpuolelle louhittu luolasto, jonka sisäänkäynti on varsin lähellä tehtaan luoteisnurkkaa Pyynikintien pohjoispuolella, on todettu etuosastaan lepakoiden talvehtimiseen soveltuvaksi. Luola on pistotarkastettu talvehtivien lepakoiden osalta vuoden 2009 Pispalan lepakkoselvityksen täydennyksen yhteydessä (Biologitoimisto Vihervaara). Tuolloin luolasta ei ole löytynyt lepakkoita.

Tämän selvityksen tarkoituksena oli selvittää talvehtivien lepakoiden esiintymistä ja soveliaita talvehtimispaikkoja Pyynikin vanhan trikootehtaan alueella sekä tehtaan lähellä sijaitsevassa luolassa talvella 2018. Selvityksen maastotöistä ja raportoinnista vastasi FM biologi ja luontokartoittaja Satu Laitinen Ramboll Finland Oy:stä.

Selvitysalueen sijainti ja rajaus on esitetty kuvissa 1-1 ja 1-2.

Kuva 1-1. Selvitysalueen sijainti.

Kuva 1-2. Selvitysalueen rajaus. Talvehtivat lepakot selvitettiin sinisellä merkityltä alueelta sekä luolasta, jonka sijainti on merkitty punaisella ympyrällä.

2. SUOMEN LEPAKOT

Suomessa on tavattu yhteensä 13 lepakkolajia. Näistä kuuden on havaittu lisääntyvän maassamme. Yleisin ja laajimmalle levinnyt on pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), jota tavataan Lapista myöten. Sen lisäksi yleisesti esiintyviä lajeja ovat viiksisiihippa (*Myotis mystacinus*), isoviiksisiihippa (*M. brandtii*) ja vesisiihippa (*M. daubentonii*) sekä korvayökkö (*Plecotus auritus*). Myös pikkulepakon (*Pipistrellus nathusii*) on todettu lisääntyvän Suomessa ainakin satunnaisesti. Muut Suomessa tavatuista lajeista esiintyvät harvinaisempina lähinnä etelärannikon tuntumassa. Puutteellisen seurannan vuoksi kaikkien lajien esiintymisalueita ei kuitenkaan toistaiseksi tunneta tarkkaan.

Suomessa esiintyvät lepakot ovat kaikki hyönteissyöjiä. Ne saalistavat öisin ja lepäävät päivän suojaisassa paikassa. Päiväpiiloiksi sopivat esimerkiksi puunkolot, lepakonpöntöt ja rakennukset, jotka sijaitsevat lähellä ruokailualueita. Sopivissa päiväpiiloissa sijaitsevat myös lisääntymisyhdyskunnat. Naaraat kerääntyvät näihin yhdyskuntiin alkukesästä, poikaset syntyvät niissä juhanuksen tienoilla ja yhdyskunnat hajoavat taas loppukesällä poikasten itsenäistyessä. Useat lepakolajit, mm. pohjanlepakko, viiksisiihipat ja korvayökkö, käyttävät rakennuksia päiväpiiloina ja lisääntymiseen. Runsaimmin lepakoita esiintyykin maan eteläosan kulttuuriympäristöissä.

Talven lepakot viettävät horroksessa. Ne siirtyvät syksyllä talvehtimispaikkoihin, jollaisiksi käyvät mm. kallioluolat ja maakellarit. Ihanteellisessa talvehtimispaikassa olot pysyvät tasaisena läpi talven, ilma on riittävän kosteaa ja lämpötila muutaman asteen nollan yläpuolella. Osa lajeista, kuten pikkulepakko, muuttaa syksyllä etelämmäs talvehtimaan. Muuttokäyttäytyminen vaihtelee paitsi lajeittain myös elinalueittain ja siitä tiedetään toistaiseksi varsin vähän. On kuitenkin arveltu, että lepakoiden muuttoreitit seuraavat rannikkoa tai vastaavia yhtenäisiä vesialueita, joita pitkin niiden on helppo suunnistaa.

3. LEPAKOIDEN SUOJELU

Kaikki Suomen lepakkolajit kuuluvat EU:n luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainittuihin lajeihin. Tämä tarkoittaa, että niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä (luonnonsuojelulaki 49 §). Kaikki lepakkolajit on myös rauhoitettu luonnonsuojelulain 38 §:n nojalla. Tämän lisäksi Suomi on allekirjoittanut lepakoiden suojelua koskevan kansainvälisen EUROBATS-sopimuksen, joka velvoittaa mm. lepakoiden talvehtimispaikkojen, päiväpiilojen ja tärkeiden ruokailualueiden säilyttämiseen.

Lepakoiden suurin uhkatekijä on soveliaiden elinympäristöjen katoaminen. Maatalousympäristöjen yksipuolistuminen ja lisääntynyt kemikaalien käyttö vähentävät saatavilla olevaa ravintoa. Rakennusten tiivistyminen ja kolopuiden katoaminen tehometsätalouden myötä puolestaan vaikeuttavat sopivien päiväpiilopaikkojen löytämistä. Viimeisimmässä Suomen nisäkkäiden uhanalaisuusarvioinnissa (Liukko ym. 2016) ripsisiippa (*M. nattereri*) on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN) ja pikkulepakko vaarantuneeksi (VU). Näistä ripsisiippa on myös luokiteltu luonnonsuojeluasetuksessa erityistä suojelua vaativaksi lajiksi.

4. MENETELMÄT

Talvehtivien lepakoiden selvittämiseksi tehtaan alueelle ja luolaan tehtiin maastokäynti 13.12.2018. Luolan suuaukko ja tehtaan kellaritilat tarkastettiin talvehtivien lepakoiden, lepakoiden jätösten sekä soveliaiden talvehtimispaikkojen havaitsemiseksi. Lisäksi havainnoitiin soveliaita kesäaikaisia päiväpiilopaikkoja tehtaan seinärakenteista ja ullakkotiloista.

5. TULOKSET

Talvehtivia lepakoita tai merkkejä niistä ei havaittu tehtaan kellaritiloissa tai luolassa.

Luolan suuaukko on niin tiivis, etteivät lepakot pääse luolaan sisään. Luolan sisäpuolella seinät on kauttaaltaan pinnoitettu, eikä luola myöskään siten ole sovelias lepakoiden talvehtimiseen tai kesäaikaiseksi päiväpiiloksi.

Tehtaan kellaritilat ovat tiiviitä ja lämmitettyjä ja toimineet pääosin pysäköintitiloina. Ne eivät sovellu lepakoiden talvehtimispaikoiksi. On mahdollista, että talvehtimispaikoiksi soveliaita koloja on kellaritilojen ulkoseinien rakenteissa. Todennäköisesti ilma on kuitenkin myös seinärakenteissa liian lämmintä ja kuivaa lepakoiden talvehtimiseen.

Tehtaan tiiliseinissä, seinien väleissä, vanhassa tornissa ja ilmastointikanavissa on todennäköisesti lepakoiden kesäaikaisiksi päiväpiiloiksi soveltuvia koloja. Ullakkotilat ovat tiiviit ja lämmitetyt eikä tehtaan sisätiloissa ei ole soveliaita päiväpiilopaikkoja.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Talvehtivia lepakoita tai niille hyvin soveltuvia talvehtimispaikkoja ei havaittu tehtaan alueella tai läheisessä luolassa. Todennäköisimmät lepakoiden talvehtimispaikat tehtaan lähistöllä sijaitsevat Pyyntikiharjun etelärinteen jyrkänteen luonnonkoloissa. Pyyntikharjun rakennushankkeilla ei arvioida olevan niihin merkittävää vaikutusta.

Tampereella 21. päivänä joulukuuta 2018

RAMBOLL FINLAND OY

Kaisa Mustajärvi
FM biologi

Satu Laitinen
FM biologi

7. LÄHTEET

Lappalainen, M. 2002: Lepakot – salaperäiset nahkasiivet. Tammi. 207 s.

Liukko, U.-M., Henttonen, H., Hanski, I. K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E.-M. & Pitkänen, J. 2016: Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. 34 s.

Luonnonsuojelulaki 1096/1996.

Luonnontieteellinen keskusmuseo: Lepakon vuosi. (<https://www.luomus.fi/fi/lepakon-vuosi>). Viitattu 21.12.2018.

Luontodirektiivi 92/43/ETY.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742, Luonto ja luonnonvarat, s. 114.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. (http://www.lepakko.fi/docs/SLTY_lepakkokartoitusohjeet.pdf) Viitattu 21.12.2018.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry: Suomen lepakkolajit. (<http://www.lepakko.fi/suomen-lepakkolajit>). Viitattu 21.12.2018.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Suomen Ympäristökeskus. Ympäristöopas 109. 196 s.